

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:

№

101

2024 yil « 12 » 24

“TASDIQLAYMAN”

Samarqand davlat universiteti rektori

R.I.Xalmuradov

2024 yil

5120100 - Filologiya va tillarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi
2024-2025-o'quv yili bitiruvchilarining mutaxassislik fanlaridan yakuniy
davlat attestatsiyasi sinovi uchun

DASTUR VA BAHOLASH MEZONLARI

Mazkur dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009-yil 22-maydagi 160-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi Oliy oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to'g'risida"gi Nizomga ko'ra va Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil 14 avgustdagi 418-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan 60230100 - Filologiya va tillarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishining malaka talabi va o'quv rejasida asosida ishlab chiqildi.

TUZUVCHILAR:

1. Mirzayev I. - SamDU O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini mudiri, filologiya fanlari doktori, professor
2. Xasimov Sh. - SamDU Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi kafedrasini mudiri, filologiya fanlari doktori, professor
3. Mahmudiyev Sh. - SamDU O'zbek tilshunosligi kafedrasini mudiri, filologiya fanlari nomzodi, dotsent.
4. Sulaymonov I. - SamDU mumtoz adabiyot tarixi kafedrasini mudiri, filologiya fanlari doktori, dotsent.

TAQRIZCHILAR:

1. Mamirova D. - SamDCHTI o'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti v/b, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
2. Yusupova O. - SamDU O'zbek tilshunosligi kafedrasini dotsenti, filologiya fanlari nomzodi.
3. Toshpo'latov A. - SamDU Istiqlol davri o'zbek adabiyoti va adabiyot nazariyasi kafedrasini dotsenti, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Dastur Filologiya fakulteti Kengashining 2024-yil _____ dagi № _____ sonli yig'ilishida muhokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

Kengash raisi: **prof. J.D. El'tazarov**

Dastur Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024-yil _____ dagi № _____ sonli yig'ilishida muhokama qilib, tasdiqlangan.

O'quv ishlari bo'yicha I-prorektor **prof. A. Soleyev**

KIRISH

5120100 - Filologiya va tillarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar tayyorlovchi oliy ta'limning o'quv reja va fan dasturi asosida amalga oshiriladi, uning nazariy va amaliy mashg'ulotlarini to'liq o'zlashtirgan, yakuniy davlat attestatsiyasidan muvaffaqiyatli o'tgan shaxsga "bakalavr" malakasi (darajasi) hamda oliy ma'lumot to'g'risidagi davlat namunasidagi rasmiy hujjat(lar) beriladi.

5120100 - Filologiya va tillarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi uchun dastur ta'lim yo'nalishi o'quv rejasidagi 5 ta fan asosida shakllantirilgan.

1. Hozirgi o'zbek tili (19 kredit)
2. O'zbek tili tarixi (8 kredit)
3. Adabiyotshunoslik nazariyasi (10 kredit)
4. O'zbek adabiyoti tarixi (15 kredit)
5. O'zbek tili va adabiyotini o'qitish metodikasi (5 kredit)

Bu fanlar negizida qamrab olingan mazmun quyida batafsil bayon etiladi.

1) HOZIRGI O'ZBEK TILI fani bo'yicha:

O'zbek tili va tilshunosligi taraqqiyoti: o'zbek tili va uning tarixi, o'zbek tilshunosligi taraqqiyoti, qadimgi turkiy tilshunoslik, eski turkiy tilshunoslik, formal o'zbek tilshunosligi, substansial o'zbek tilshunosligi; Til, lison va nutq munosabati. Til sathlari va birliklari: Ilmiy bilish, grammatik shakl, zohiriy belgi, empirik yondashuv, UMIS va AHVO, WPm, lison, nutq, til, me'yor, fonema, morfema, leksema, qolip, nomema, semema, sema, so'z, qo'shimcha kabi birliklar mohiyati, farqli xususiyatlari va o'zaro munosabati; Lisoniy paradigma, lisoniy ziddiyat va uning turlari: Paradigma, paradigmatik munosabat, pog'onali munosabat, partonimik munosabat, giponimik munosabat, totonim, giperonim, ziddiyat, a'zo, belgi, bir o'lchamli ziddiyat, ko'p o'lchamli ziddiyat, ajralgan ziddiyat, muntazam (proporsional) ziddiyat, noto'liq (privativ) ziddiyat, darajali (gradual) ziddiyat, teng qiymatli (ekvipolent) ziddiyat, ikki a'zoli (binar) va ko'p a'zoli ziddiyat, doimiy va mo'tadillashgan ziddiyat, tasnif masalalari; Fonetika-fonologiya, uning o'rganish manbavi va yo'nalishlari: Fonetika, nutq tovushi, fonologiya, ziddiyat, variantlashuv, fizik (akustik) va fiziologik (artikulyatsion) xususiyatlar, nutqiy variant, kombinatsiya, pozitsion o'zgarishlar, singarmonizm, assimilyatsiya, dissimilyatsiya, grafema, morfem variant, morfonema, agglyutinatsiya; Grafika. Orfoepiya. Imlo: Grafika, imlo, fonetik tamoyil, morfologik tamoyil, tarixiy-an'anaviy yozuv, farqlash tamoyili, shakliy tamoyili; Leksikologiya, uning turlari, o'rganish manbavi. Leksema va so'z. Leksikologiya haqida tushuncha, lesikologiyaning turlari, leksema va so'z, leksemaning ongda paradigmatik va sintagmatik munosabat asosida yashashi, yasama so'zning leksemalashuvi; Leksemaning ifoda va mazmun tomoni. Polisemantiklik va ko'p ma'nolilik: Leksemaning ifoda va mazmun tomoni, polisemantiklik, hosila ma'noning yuzaga kelish yo'llari; Leksemalararo lisoniy ziddiyatlar va leksik paradigma: Lisoniy ziddiyatlar va ularning turlari, leksik sathda lisoniy

ziddiyatlarning namoyon bo'lishi, leksik paradigma, leksik-semantik munosabatlar va ularning turlari; Qo'llanilishi chegaralanmagan va chegaralangan leksika: Qo'llanilish doirasi chegaralangan leksika, dialektal leksika, terminologik leksika, noadabiy leksika, jargon, argo; Ifodaviylik va uslubiy xoslanganlik jihatidan jihatdan o'zbek tili leksikasi: Bo'yqsiz leksika va uning xususiyatlari, bo'yqador leksika, ijobiy bo'yqador leksika va salbiy bo'yqador leksika, uslubiy xoslanganlik jihatidan o'zbek tili leksikasi, uslubiy betaraf leksika, uslubiy xoslangan leksika; O'zbek tilida barqaror birikmalar: Barqaror birikmalar va ularning turlari, frazeologizmlar, maqol va matallar, hikmatli so'zlar, frazeologiya haqida tushuncha, frazeologizmlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari, frazeologizmining semantik strukturalari, frazeologizmlarda semantik munosabat; O'zbek leksikografiyasi: Leksikografiya, lug'atlar va ularning turlari, umumiy ensiklopedik lug'atlar, maxsus ensiklopedik lug'atlar, imlo lug'ati, maxsus filologik lug'atlar, chastotali lug'atlar, o'zbek lug'atshunosligi taraqqiyoti; Morfemika. Affiksning strukturalari: Affiksalar fonetikasi. Affikslarning kelib chiqishi. Prefikslar. Affiksoidlar. Derivatsion sinonimiya. Morfem vositalar. Affikslarda shakl va ma'no munosabati: affiksalar omonimiya, affiksalar sinonimiya, affiksalar polisemiya. So'zning morfem tarkibidagi o'zgarishlar. Soddalanish, morfologik qayta bo'linish. So'zning morfemalarga ajralish chegarasining morfologik jihatdan qayta bo'linishi. So'zlashuv nutqi ta'sirida soddalanish hodisasi. So'zning tovush tarkibidagi fonetik o'zgarishi. Yasama so'zlarning tub so'zga aylanishi; Derivatsiologiya: Tarixiy va sinxron derivatsiya. So'z yasash qolipi haqida. So'z yasash. So'z yasashda affikslarning o'rni, So'z yasash asoslari. So'z yasash strukturalari. So'z yasashda qarindosh so'zlarning bog'liqligi. So'z yasash asoslari. Tub va yasama leksemalar. Qo'shma leksemalar. So'zshaklda leksik ma'no va grammatik ma'no. Yasash asosi, yasovchi affiks. So'z hosil qilish usullari; Morfologiya: Grammatika va uning vazifasi. Morfologiya va sintaksis, ularning o'zaro munosabati. Grammatik qonuniyatlar. Tilning grammatik qurilishi. Morfologiyaning sintaksisdan farqi. Grammatikaning tarkibiy qismlari. Grammatika va milliylik, milliy mafkura. So'z va tushuncha. Grammatik ma'no. Grammatik shakl. Grammatik kategoriyalar; So'z turkumlari: Turkumlanish. So'z turkumlari to'g'risida yangicha qarashlar. Mustaqil, oraliq, yordamchi so'z turkumlari. So'zning morfologik belgilari. Leksik va grammatik ma'noga ega bo'lgan so'zlar. Mustaqil so'zlarning gap bo'lagi vazifasida kelishi. Bir so'z turkumi o'rnida boshqa so'z turkumining qo'llanilishi. Mustaqil so'zlarning so'z yasash, shakl hosil qilish, so'z o'zgartirish xususiyatlariga ega bo'lishi. Oraliq va yordamchi so'zlarning mustaqil so'zlardan farqi; Fe'l so'z turkumi: Fe'lning ma'nosi va grammatik belgilari. Fe'lning grammatik kategoriyalari. Fe'llarda bo'lishlilik, bo'lishsizlik. O'timli va o'timsiz fe'llar. Fe'llarda nisbat kategoriyasi. Fe'llarda mayl kategoriyasi; Fe'llarda zamon kategoriyasi: Fe'lning o'tgan zamon shakllari: aniq o'tgan zamon, uzoq o'tgan zamon, o'tgan zamon davom, o'tgan zamon eshitganlik shakllari; fe'lning hozirgi zamon shakllari; kelasi zamon shakllari; fe'llarda shaxs-son kategoriyasi; shaxs-son shakllarining bir-biriga ko'chishi. Fe'llarda shakl yasash: fe'lning vazifaviy shakllari; fe'lning modal shakllari; harakat nomi; sifat-dosh; ravishdosh; sintetik, analitik shakllar, yordamchi, to'liqsiz fe'l, juft va takroriy fe'llar; Ot so'z turkumi: Otning ma'nosi va grammatik belgilari. Otlarda son va egalik kategoriyalari. Atqli va turdosh, konkret va mavhum, yakka va jamlovchi otlar. Otning grammatik kategoriyalari. Son kategoriyasi. Birlik va ko'plik shakldagi otlar. Morfologik va

leksik-semantik usul bilan ko'plikning ifodalanishi. Faqat birlik shakldagi otlar. Otlarda egalik kategoriyasi. Egalik affiksi qo'shilganda so'z tarkibidagi o'zgarishlar. Egalik kategoriyasida qarashlilik, mansublik, ma'lum shaxsga tegishlilik; Otlarda kelishik kategoriyasi: Otlarda shakl yasash: sintetik, analitik, juft va takroriy shakllar. Kichraytirish, erkalash, qarashlilik, o'rin belgisi, chegara shakli. Ot turkumida leksema yasash va leksema tuzish. Otlarda kelishik kategoriyasi. Otlarda shakl yasash: sintetik, analitik, juft va takroriy shakllar. Kichraytirish, erkalash, qarashlilik, o'rin belgisi, chegara shakli. Ot turkumida leksema yasash va leksema tuzish. Otlarda kelishik kategoriyasi. Otlarda shakl yasash: sintetik, analitik, juft va takroriy shakllar. Kichraytirish, erkalash, qarashlilik, o'rin belgisi, chegara shakli. Ot turkumida leksema yasash va leksema tuzish; Sifat so'z turkumi: Sifatning ma'nosi va grammatik belgilari. Sifatlarda daraja kategoriyasi: o'zgartirish, o'tirish, o'tirish daraja. Erkalash shakli. Juft va takroriy shakl. Sifatning otga ko'chishi va o'tirish. Sifatlarda modal shakl. Substantivatsiya; Son: Sonning ma'nosi va grammatik belgilari. Sonning ma'no jihatidan turlari: miqdor va tartib sonlar. Miqdor sonlarning turlari. Numerativ (hisob) so'zlar. Sonning tuzilish jihatidan turlari. Sonlarning o'tirish; Olmosh: Olmoshning ma'nosi va grammatik belgilari. Olmoshning boshqa so'z turkumi o'rnida kelishi. Olmoshning turlari. Olmoshning tuzilish jihatidan turlari. Boshqa so'z turkumiga old so'zlarning olmoshga ko'chishi: Ravish so'z turkumi: Ravishning ma'nosi va grammatik belgilari. Ravishning ma'no turlari; ravishlarda shakl yasash. Boshqa so'z turkumlarining ravishga ko'chishi. Ravishlarda o'tirish va intensiv daraja; Ko'makchi, bog'lovchi va yuklama: Ko'makchi haqida tushuncha. Sof ko'makchi va vazifaviy ko'makchi. Bog'lovchi haqida umumiy tushuncha. Teng bog'lovchilar; ergashiruvchi bog'lovchilar. Boshqa so'z turkumiga oid so'zlarning bog'lovchi vazifasida qo'llanilishi. Yuklamalar haqida umumiy tushuncha. Yuklamalarning turlari; Modal, undov va taqild so'zlar: Modallik va modal so'z. Modal so'z va modal ma'noli so'z. Modal so'zlarning ma'no turlari. Modal so'zlarning sintaktik vazifasi. Modal so'zlarning mustaqil va yordamchi so'z turkumlariga munosabati. Modallik va modal so'zlarga yangicha munosabatlar. Undov. Undovlarning ma'noga ko'ra turlari: emotsional undovlar, imperativ undovlar. Taqildiy so'zlar; tovushga taqild so'zlar; prednetlar tovushga taqild so'zlar; turli hayvon va jonivorlar ovozig, jonsiz tovushlarga taqild so'zlar, holat yoli obrazga taqild so'zlar; Morfologiya va sintaksisning munosabati. Sintaksisning o'rganish sohasi: Sintaksis haqida umumiy tushuncha. Sintaksis va uning taqild manbai. Sintaksisning morfologiya bilan aloqasi. Sintaktik birliklar. Lisoniy sintaktik qolip (LSQ)ning asosiy turlari, uni ajratish usullari. Lug'aviy va sintaktik valentlik; Lisoniy sintaktik qolip: LSQning shakli tomoni. LSQning mazmuniy tomoni. Valentlik haqida tushuncha. Lug'aviy valentlik. Sintaktik valentlik. Grammatik shakl valentligi. Sintaktik aloqa. Sintaktik aloqa komponentlarining birikish usullari. Tobe aloqa komponentlarining birikish usullari; Nutqiy so'z birikmasi (SB) haqida tushuncha. So'z birikmalari tasnifi. SB va so'z. SB va ibora. SBda hokim va tobe, kengayuvchi va kengaytiruvchi so'z. SBda bog'lanish usuli. SBda bog'lanish omili. Ma'noviy omil. Shakliy omil. Joylashuv omili. Hokim a'zoning ifodalanishiga ko'ra SBning turlari. SBning tuzilishiga ko'ra turlari. SB zanjiri. SB va sintagma; So'z birikmasi lisoniy sathda: SB LSQsini tiklash va uning voqelanishi. LSQni o'qish va yozish qoidalar. Turg'un SB va frazemalarning LSQdagi o'rni; Gap haqida umumiy ma'lumot: Nutqiy gapning belgilari. Gapning shakllanishida leksik omil. Gapning shakllanishida morfologik omil. Gapni shakllantirishda ohangning roli; Gapda shakl va mazmun munosabati: Gap lisoniy sathda. Ifoda maqsadi. Modal ma'nolar. Gap bo'laklarining ifodalanish xususiyatlari.

Murakkablashiruvchi vositalar. Ajratilgan bo'lak. Uyushiq bo'lak; Sodda gapning tarkibiy qismlari: Gap markazi. Gap kengaytiruvchisi. Modal gap kengaytiruvchi. So'z kengaytiruvchilari; Gap bo'laklari. Kesimlik kategoriyasi: Grammatik shakllangan gap. Semantik-funksional shakllangan gap. Mustaqil va nomustaqil kesimlik shakllari. Kesimning W ga ko'ra turlari. Ega haqida umumiy ma'lumot. Egali va egasiz gaplar. Kesimdagi W ga bog'liq holda ega ifodalashining zarurligi. Yig'iq va yoyiq gaplar; Gapning ikkinchi darajali bo'laklari: To'ldiruvchi va uning ifodalanishi. Vositali va vositasiz to'ldiruvchilar. Aniqlovchi va uning ifodalanishi. Sifatlovchi va qaratqich aniqlovchi. Izohlovchi. Hol va uning ifodalanishi. Holning turlari; Gapda ajratilgan so'zshakllar; Ajratilgan sifalovchi. Ajratilgan ega. Ajratilgan hol. Ajratilgan to'ldiruvchi. Sodda gapda teng bog'lanish. Uyushgan so'zshakl. Uyushiq kesimning o'ziga xos xususiyati; Undalma. Undalma gap kengaytiruvchisi sifatida: Gapning kirish va kiritma kengaytiruvchilari. Uyushgan gap. Uyushish haqida. [Pm] uyushitiruvchisi vosita sifatida. (WP_m) uyushitiruvchi vosita sifatida. Parsellyativ va flovalli qurilmalar; Ifoda maqsadiga ko'ra gapning turlari: Darak gap. So'roq gap. Buyruq gap. Nutqiy gapning emotsionallikka ko'ra tasnifi. Gapning axborot vazifasi nuqtai nazaridan tuzilishi. Prosodik aktualashiruvchi vosita. Leksik va grammatik aktualashiruvchi vosita. Kommunikativ bo'linmas gap; Qo'shma gaplar. Qo'shma gap haqida umumiy ma'lumot: Qo'shma gap tasnifi asoslari. Qo'shma gapning qurilishiga ko'ra tasnifi. Qo'shma gapning tarkibidagi bog'lovchi vositalariga ko'ra tasnifi. Qo'shma gapning tarkibiy qismlari orasidagi ma'noviy munosabatga ko'ra turlari. Qo'shma gapning qismlari orasidagi funksional munosabatlarga ko'ra turlari. Qo'shma gap tarkibiy qismlarining irreallikka munosabatiga ko'ra tasnifi; Ko'chirma va o'zlashtirma gaplar: Ko'chirma gap. Muallif gapi. Ko'chirma gap va muallif gaplarining o'rinishish tartibi. O'zlashtirma gap. Ko'chirma gapni o'zlashtirma gapga aylantirish usullari. O'zini ko'lmagan ko'chirma gap; Matn lingvistikasining shakllanishi: Matnning asosiy xususiyatlari. Matn va uning tuzilishi. Matn birliklari. Matn va murakkab sintaktik butunlik. Abzasning xususiyatlari. Period va uning xususiyatlari. Matn qismlari orasidagi munosabatlar.

2) O'ZBEK TILI TARIXI fani bo'yicha:

O'zbek tili tarixi fani manbalari. Grafika: O'zbek tilining o'rganilish tarixi, o'zbek tili grammatik qurilishi taraqqiyotining ijtimoiy-lingvistik xususiyatlari. O'zbek tili tarixining davrlashtirilishi. O'zbek tili tarixi va boshqa fanlar - hozirgi o'zbek tili, o'zbek dialektologiyasi, o'zbekiston xalqlari tarixi, o'zbek adabiyoti tarixi fanlari bilan aloqasi; O'zbek tilining tarixiy fonetikasi: O'zbek tili fonetik xususiyatlari tarixini o'rganishda "Devonu lug'atit turk" va boshqa leksikografik manbalar hamda grammatik ocherklarning ahamiyati. Eski o'zbek tili unilar tizimi, uning harfiy ifodalari, unli tovushlarning tarixiy taraqqiyot va ularning yozuvda aks etishi masalalari. Undoshlar taraqqiyoti; O'zbek tilining tarixiy morfologiyasi. Ot so'z turkumi: O'zbek grammatik kategoriyalari: ko'plik, egalik va kelishik shakllari. -lar qo'shimchasining turli modal ma'nolari, arabcha ko'plik, forscha ko'plik shakllining qo'llanishi. Egalik kategoriyasi. Egalik shakllining kishilik olmoshlari ko'chidan (transformatsiyasidan) paydo bo'lganligi. Kelishik shakllari taraqqiyoti; Olmosh so'z turkumi: Olmosh so'z turkumi. Olmoshning boshqa so'z turkumlaridan farqi, uning ma'no turlari, sintaktik vazifasi. Kishilik olmoshlari, o'zlik olmoshlari, ko'rsatish

olmoshlari, so'roq olmoshlari, birgalik olmoshlari, belgilash olmoshlari, gumon olmoshlari, bo'lishsizlik olmoshlari; Fe'l so'z turkumi: Bo'lishli va bo'lishsizlik. Bu kategoriyaning til taraqqiyotining barcha davrlarida amal qilinganligi, uning sodda (affiks) va murakkab (to'liqsiz fe'l modal so'zlar bilan) shakllarida namoyon bo'lishi. Fe'l nisbatlari, ularning hosil qilinishi. Fe'lning funksional shakllari. Fe'larda tuslanish; Ravish so'z turkumi: Ravish va uning taraqqiyoti. Ravish yasallishi: morfologik, sintaktik, morfologik-sintaktik, leksik-sintaktik usullar. Ravishlarda daraja shakli; Ko'makchi, bog'lovchi va yuklamalarning tarixiy taraqqiyoti: Ko'makchilar. Sof ko'makchilar, ularning ikki guruhga ajratilishi; eski o'zbek tilida (shu jumladan, qadimgi turkiy tilda ham) qo'llangan ko'makchilar, eski o'zbek va hozirgi o'zbek tillarida aynan va qisman fonetik o'zgarishlar bilan qo'llangan ko'makchilar, ularning semantikasi haqida tavsif beriladi. Bog'lovchilar, ularning taraqqiyoti, vazifasiga ko'ra turlari hamda qo'llanilish xususiyatlari. Eski o'zbek tilida iste'molda bo'lgan yuklamalar tuzilishi va qo'llanilish xususiyatlari; Yozuv yodgorliklarida qo'llanilish xususiyatlari; So'z birlikmasi va gap: Sintaksis. So'z birlikmalari turlari. Izofa va uning ko'rinishlari. Teng va tobe (bitishuvli, bosqaruvli, moslashuvli) birlikmalar; Gap bo'laklari: Ega, kesim, to'ldiruvchi, aniqlovchi va hol. Uyushiq bo'laklar. Gap bo'laklarining uyushish hodisasi. Gap bo'laklarining tartibi. Gap turlari. Sodda gaplar: Qadimgi turkiy til va eski o'zbek tilidagi sodda gap tiplari, uning maqsadiga ko'ra turlari: darak, so'roq va buyruq gaplar. Sodda gap turlari. Yig'iq gap, yoyiq gap. Gapda bosh bo'laklarning ishtirokiga ko'ra turlari; Adabiy til rivojlanishining ijtimoiy-tarixiy voqealar bilan bog'liqligi. Adabiy til turlari. Uslublar taraqqiyoti: "O'zbek adabiy tili tarixi" predmeti, adabiy til, uning ta'rifi, me'yoriylashtirilgan til ekanligi, yozma va og'zaki shakllari, yozma adabiy til tarixini o'rganish masalalari; O'zbek xalqi va tilining nomlanish tarixi: XIX asr oxiri - XX asr boshlarida turkiy tillarning o'rganilishi. Rus turkologlarining turkiy tillarga oid tasniflari; O'zbek adabiy tilining shakllanishida boshqa tizimdagi tillarning o'rni. O'zbek tilining tarixiy ildizlari: O'zbek adabiy tilining boshqa tillarga munosabati. Uning tarixiy ildizlari. O'zbek adabiy tili va turkiy adabiy tillar. O'zbek adabiy tilining boshqa turkiy adabiy tillarga fonetik, leksik va grammatik jihatidan o'xshash va ulardan farqli xususiyatlari. O'zbek adabiy tili va fors tili, o'zbek adabiy tili va arab tili, O'zbek adabiy tili va rus tili; O'zbek adabiy tilining qadimgi turkiy davri: O'zbek adabiy tili va qadimgi turkiy til. Turkiy run yozuvlari, uyg'ur va boshqa yozuv yodgorliklari haqida umumiy ma'lumot; Eski turkiy adabiy tili: Eski turkiy adabiy til davri. O'zbek adabiy tili va eski turkiy til. Arab va uyg'ur yozuvdagi manbalar, ularda adabiy me'yor masalasi. XII-XIV asrlardagi adabiy tilning taraqqiy etishida tarixiy voqealarning ahamiyati; Eski o'zbek adabiy tili manbalari va ularning til xususiyatlari: Eski o'zbek tili terminining qo'llanish sabablari, bu davrda yaratilgan badiiy, tarixiy asarlarga qisqacha tavsif, eski o'zbek adabiy tilining xronologik doirasi, uning tayanch dialekti haqidagi munozaralar tahlili; Alisher Navoiy - o'zbek adabiy tilini mumtozlik darajasiga ko'targan siyom. Alisher Navoiy asarlarining til xususiyatlari: XV asrning ikkinchi yarmida o'zbek adabiyoti va adabiy tilining taraqqiy etishidagi tarixiy sharoit. «Alisher Navoiy - o'zbek tilining asoschisi» iborasining tushunilishi. Bobur asarlarining til xususiyatlari: O'zbek adabiy tili taraqqiyotini o'rganishda Bobur qarashlarining ahamiyati. XVI asrda Alisher Navoiy an'anasining davom etishi. Zahiriddin Muhammad Bobur asarlari tili. "Shayboniyxon" dostoni; XVII - asr XIX

asrning birinchi yarmida o'zbek adabiy tili: XVII-XIX asrlar adabiy tili. Ma'rifatparvarlik tushunchasiga izoh, adabiy til va xalq so'zlashuv tili ta'sirining kuchayishi. Adabiy tilning takomilida lug'at va grammatik asarlarning o'rni: O'zbek lug'atчилиги tarixi. "Devoni lug'at it-turk" asari ilk lug'atchilikning noyob namunasini. Lug'atchilik an'anasi va uning davrlaridagi taraqqiyoti. Alisher Navoiy asarlariga tuzilgan lug'atlar; "Qadimgi turkiy til" faniga kirish. Qadimgi turkiy obidalar, ularning topilishi, o'qilishi: "Qadimgi turkiy til" fanining mazmuni. Fanning predmeti, maqsad va vazifalari. Qadimgi turkiy tilning davrlari, eramizgacha, eramizning I-V va VI-X asrlardagi ijtimoiy-madaniy hayot. Oltoy tillari oilasi haqida tushuncha. Turkiy tillar tarixida xun davri. Qadimgi turk davrining vujudga kelishi; O'rxun, uyg'ur yozuvi va ularning grafik xususiyatlari: O'rxun yozuvining yuzaga kelish tarixi. Epigrafik yozuv. Bu yozuvning grafik xususiyatlari. O'rxun yozuvidagi harflarning shakllari va uning mazmuni. Yozuvning paleografik xususiyatlari. O'rxun, Enasoy va Talas bitiklaridagi harflarning o'xshash va farqli jihatlari. Unilarni ifoda qiluvchi harflar, ularning nomlanishi, fonetik va fonematik xususiyatlari, yozilish tarsi. Undoshlarni ifoda qiluvchi harflar, ularning yozilish tarsi, fonetik va fonematik xususiyatlari, ularning ayrimlari "unli-undosh" tabiatiga ega bo'lishi. Bir grafemaning ikki tovushni (tovush birikmasini) ifoda qilishi. Timish belgilari; Qadimgi turkiy tilning fonetik xususiyatlari: Qadimgi turkiy tilning fonetik qurilishi, unilar tizimi. Unilarning miqdori va sifati, ularning hozirgi o'zbek va turkiy tillarida taraqqiy qilish xususiyatlari; Qadimgi turkiy til leksikasi: Qadimgi turkiy tilning leksik tarkibi. Yodgorliklarning lug'at tarkibi, turli sohalarga oid so'z va terminlar, o'z va o'zlashgan qatlam. Kichik fonetik farqlar bilan, kuchli fonetik o'zgarishlar bilan hozirgi turkiy va o'zbek tillarida qo'llanadigan so'zlar. So'z ma'nosi taraqqiyotidagi ayrim o'ziga xosliklarga izoh. Qadimgi turkiy va eski turkiy tildagi so'zlarning semantik xususiyatlarini belgilashdagi qiyinchiliklar; Morfologiya. Ot, sifat, son, olmosh so'z turkumlari: Qadimgi turkiy tilning morfologik tizimi haqida umumiy ma'lumot. So'z turkumlari va ularning qadimgi turkiy tildagi xususiyatlari. Qadimgi turkiy tilning morfologik strukturalari: so'zlarning yasalishi, o'zak va qo'shimchalar. Qadimgi turkiy tilda so'z turkumlari (mustaqil va yordamchi so'zlar). Qadimgi turkiy tilda ot, sifat, son, olmosh so'z turkumlari; Qadimgi turkiy tilda fe'l, ravish va yordamchi so'z turkumlari: Qadimgi turkiy tilda fe'l nisbatlari, ularning hosil qilinishi. Qadimgi turkiy tilda bo'lishli, bo'lishsizlik shakllari. Qadimgi turkiy tilda fe'l mayllari. Qadimgi turkiy tilda fe'l zamonlari. Qadimgi turkiy tilda yordamchi so'zlar. Qadimgi turkiy tilda undov va taqlidiy so'zlar. Qadimgi turkiy tildagi yordamchi so'zlar, undov va taqlidiy so'zlarning hozirgi o'zbek va turkiy tillarida qo'llanishi; Qadimgi turkiy til sintaksisi: Turkiy til sintaktik qurilishiga umumiy tavsif va bu davr sintaksisining o'rganilish tarixi. Qadimgi turkiy tilda so'z birikmalari: bitishuv, boshqaruv va moslashuv munosabatlari. Turkiy izofa. Gap, uning ifoda maqsadiga ko'ra turlari, ularning qo'llanish xususiyatlari. Eganing qo'llanmasligi qonuniyati. Ega va uning qismi bilan mosligi masalasi.

3) ADABIYOTSHUNOSLIK NAZARIYASI fani bo'yicha:

Adabiyotshunoslik nazariyasi fan sifatida. Fanining mazmuni, maqsad va vazifalari: Fan doirasida o'rganiladigan asosiy masalalar. Kursning boshqa fanlar bilan o'zaro munosabati San'atning mohiyati, o'ziga xos xususiyatlari, turlari. Adabiyotshunoslik nazariyasi tor ma'noda badiiy ijod qonuniyatlarini o'rganadigan

fan ekani. Badiiy adabiyot san'at turlaridan biri sifatida. Insonning hayot haqidagi idealini san'at orqali ifoda etishi. San'atda voqeyalik badiiy obrazlar orqali ifoda qilinishi. Obrazlilik san'atning bosh belgi ekani. Poetika.

Adabiy-nazariy tafakkur taraqqiyoti tarixidan. Adabiyotshunoslik tarixiga umumiy bir nazar; adabiy-nazariy qarashlarning mumtoz sharq adabiyotining takribiy qismi sifatida; mumtoz poetika asoslari; g'arb adabiy-nazariy tafakkurining yetakchi tamoyillari; adabiyot nazariyasi tarixida ilmiy atamalar masalasi.

Adabiyot shakli va mazmuni. Badiiy asar tarkibiga xos xususiyatlar; adabiyotda shakl va mazmun uyg'unligi badiylikning eng muhim mezon sifatida; poetik shaklining o'zgarib borishi; shakibozlik mununosi; badiiy asarning shakli va mazmuniga oid poetik unsurlar masalasi; mavzular tavsifti; mazmun va g'oya munosabati; badiiy syujet tizim sifatida; syujetning badiiy asar takribidagi poetik funksiyasi; badiiy asar kompozitsiyasi va uning elementlari.

Obraz poetikasi. Badiiy asarda insonning murakkab dunyosi taqini; obrazlarning turli nuqtai nazardan tasniflari; obrazda umumiylik va xususiylik; obraz va muallif munosabati; obraz va detal; obraz va so'z; obraz yaratish usullari; obraz, simvol, ramz xususida; badiiy obraz genezisi – maydonga kelish omillari xususida. Obraz va xronotop; sujet va obraz munosabati.

Poetik nutq va uslub. Poetik nutq va badiiy asar tili masalasi. Poetik nutqqa xos alomatlar. Badiiy nutq tarkibi. Badiiy asar pafosi va nutq munosabati; nasr va nazm. Muallif va qahramonlar nutqidagi individuallik; dialogik va monologik nutq. Poetik nutqda emotsionallik; nasriy asar ritmi. Badiiy nutq mezon. Uslub va ijodkor. Kinoyaviy uslubga xos belgilar. Badiiy uslub va badiiy til. Uslublar xilma-xilligi. Uslubdagi individuallik.

Adabiy tur va janrlar nazariyasi. Adabiy tur tushunchasi va uning tasnifi. Adabiy tur va janrlarning paydo bo'lish masalasi. Adabiy janrga xos belgilar. Epik tafakkur spetsifikasi. Lirik va insonning ruhiyati, his-tuyg'ulari. Siyosiy, intim, tabiat lirikasi xususida. Lirikizm va drammatizm. Satira va yumor mustaqil ijod turi sifatida. Dramatik asarlar va teatr san'ati. Adabiy tur va janrlardagi o'ziga xoslik hamda uyg'unligi. Tragikomediya.

Epik tur janrlari. Epik turning taraqqiyoti ijodkorning olamni anglashdagi badiiy mahorati bilan uzviylikda rivojlanib kelishi, sabablari tahlilga tortiladi. Epik tur janrlari roman, qissa, hikoya, esse, novella kabi nasriy asarlarning har bir janrini talqin ob'ekti mavjudligi, uning ifoda shakllaridagi badiiy qahramon yaratish an'anasi, ruhiy kechinmalarining in'ikosi sifatida maydonga chiqishlari tabiiy misollar sosida ochib beriladi. Roman hayotni keng qamrovda talqin etishi bilan ajralib turish sabablari tahlil qilinadi.

Roman janri xususiyatlari. Adabiy janrga xos belgilar. Epik tafakkur spetsifikasi. Roman janrining o'ziga xosliklari. Roman dialogiya, roman tetologiya, Romanchilik maktablari. O'zbek romanchilik maktabi. Bugungi romanchilikdagi o'zgarishlar.

Lirik tur janrlari. She'riy san'atlarni farqlash va aniqlash. She'riy san'atlar – jilo, joziba, ta'sirdorlik, bo'yqondorlik. Lavfziy va ma'naviy san'atlar. Jonlantirish, mubolag'a, litota, sifatlash, o'xshatish, tazmin, talmeh. Badiiy san'atlarining she'riyatdagi o'rni va ahamiyati. She'riy san'atlarni farqlash va aniqlash.

Badiiy adabiyot va folklor munosabati. Badiiy adabiyot va folklor. Folklor, mif va yozma adabiyot musharakligi. Bu uch tushuncha bir-biri bilan chambarchas

bog'liq. Chunki mifologik qarashlardan folklor kelib chiqqani kabi, yozma adabiyot ham, o'z navbatida, har ikkalasi bulog'idan hali-hanuz suv ichib keladi. O'zbek adabiyotida folklorida aks etgan g'oyalarga suyanib, ulardan ta'sirlanib yozilgan asarlar.

Ijodiy metod ustidagi bahslar. Ijodiy metod va uslub ijodiy metodlar: romantizm, realizm. Sentimentalizm, klassisizm, syurrealizm. Jahon adabiyoti taraqqiyoti tarixidagi realizm va romantizmni – ijod tiplari, ijod yo'nalishlari, badiiy tafakkur tiplari deb yuritiladi. Chunki ularning turfa xil ko'rinish va qirralarini turli davrlar ro'yogga chiqargandir. Romantizm va uning turlari. Romantizmda orzu-umidlar yoki tasavvurlar aks etishi. Realizm – haqqoniy tasvir. Modernizmning ichki oqimlari: ekzistensializm, simvolizm, futurizm, syurrealizm, postmodernizm va boshqalar. Jahon adabiyoti va san'ati tarixida oqim va yo'nalishlar ko'pligi; muallif "men"iga xos xususiyatlar; iste'dod ijodkorlikning bosh alomati; badiiy asar iste'dodli ijodkor poetik olarni mahsuli sifatida; ijodkorga xos ruhiy holatlar; badiiy asarning jamiyatga ta'siri; tarixiy-ijtimoiy hayotning badiiy asarda aks etishi. Adabiyotning funksiyasi. Badiiy adabiyotning eng muhim vazifasi shuki, u insonni komillikka yetaklaydi, jamiyatni mukammallashtirishga xizmat qiladi. Badiiy adabiyotning jamiyat hayotidagi o'rni. Adabiyotning ijtimoiy funksiyalar (vazifalar). Bilish (evristik) funksiyasi. Badiiy-konseptual funksiya. Kommunikativ funksiya. Tarbiyaviy (didaktik) funksiya. Kompensatorlik funksiyasi. Badiiy bashorat.

Badiiy asar g'oyasi, mavzusi va estetik ideal. Badiiy va ijtimoiy g'oya. Obek'tiv g'oya. Mavzu va g'oya munosabatlari.

Lirik tur spetsifikasi. Lirik turning o'zga xosliklari. Lirik tur janrlari tabiati. Lirik tasvir. Insonning his-tuyg'ulari va lirika. Siyosiy, shaxsiy, tabiat lirikasi. Lirika. Uning kichik janrlari – fard, musallas, ruboiy, tuyuq, to'rtlik. Lirikaning o'rta janrlari – g'azal, marsiya, ashula, qo'shiq, sonet. Lirikaning "yirik" janrlari.

Dramatik tur, tragediya va tragikomediya. Dramatik tur. Drama teatr san'atining asosi. Drama. Dramatik turning janrlari. Tragediya, komediya, drama; tragikomediya, melodrama, monodrama, insenirovka, intermediya, libretto. Janrlarni o'rganish zarurati.

Hajviy tafakkur tabiati, satira va yumor. Hajviy tafakkur tabiati, satira va yumor. Hajviy asarlarning o'ziga xos xususiyatlari. Hajviya – badiiy adabiyot turlaridan; satira va yumor. Hajviy asarlar tanqidiy ruhda bo'ladi. O'tmishda Sharq xalqlari, shu jumladan, o'zbek adabiyotida, asosan, she'riyat va folklorida mustaqil janr sifatida rivojlangan.

Adabiy-tarixiy jarayonda an'ana va yangilanish. Adabiy-tarixiy jarayonda an'anaviylikning ko'zga tashlanishi, yangiliklar tadriji. Adabiyotdagi vorisiylik, an'analarga sodiqlik. Ijodkor laboratoriyasi muammolari. Adabiyot nazariyasi va adabiy jarayon munosabati.

4) O'ZBEK ADABIYOTI TARIXI fani bo'yicha:

Adabiyot tarixini o'rganishning metodologik asoslari va uni davrlashtirish tamoyillari. Adabiyot tarixi jamiyat tarixi tarkibida. Davrlashtirish tushunchasi, istilohlari va tamoyillari. Adabiy-badiiy hodisalar davrlashtirishning bosh tamoyili sifatida. Mumtoz adabiyot tushunchasi va uning xususiyatlari. O'zbek adabiyoti tarixining taraqqiyot davrlari.

"O'zbek adabiyoti tarixi" ilmining predmeti, ob'yekti, maqsad va vazifalari. O'zbek adabiyoti tarixini o'rganishning asosiy va qo'shimcha manbalari. Davrlashtirish tushunchasi va O'zbek adabiyoti tarixini davrlashtirishning asosiy tamoyillari. Tarixiylik va adabiy-badiiy o'zgarishlar davrlashtirishning bosh tamoyillari sifatida. Mazkur masalaga oid fikr va qarashlar xilma-xilligi.

Eng qadimgi og'zaki adabiy yodgorliklar, ularning manbalari. Yunon tarixchilarining asarlarida Markaziy Osiyo mif va afsonalariga oid ma'lumotlar. "Avesto" adabiy manba sifatida. "Avesto"ning o'rganilishi tarixi. Zardusht shaxsi haqidagi ma'lumotlar. "Avesto" va badiiy adabiyot.

Urxun-Enasoy bitiktoshlari adabiy manba sifatida. Urxun-Enasoy yodgorliklarining yaratilishi, o'rganilishi, janr va g'oyaviy-badiiy xususiyatlari. To'nyuquq, Bilga xoqon, Kultigin bitig'lari. Ularda shaxs va millat erki. Irq bitig – adabiy manba sifatida. Uyg'ur-turk yozuvidagi yodgorliklar.

Mahmud Koshg'ariy va uning "Devonu lug'otit-turk" asaridagi adabiy parchalarning janr va g'oyaviy-badiiy xususiyatlari. Asardagi afsona, rivoyat ("sav"), to'rtlik shaklidagi she'rlar va xalq qo'shiqlari. Qadimgi turk moniylik adabiyoti. Buddaviylik mazmunidagi turkiy adabiyot. "Oltin yoruq" dostonining g'oyaviy-badiiy xususiyatlari.

IX-XII asrlar adabiyoti. Davrning ijtimoiy-siyosiy va madaniy xususiyatlari. Markaziy Osiyoda arab va fors-tojik tilidagi adabiyot. Abu Mansur as-Sa'olibi va uning "Yatimat ud-daqr" asari ilk tazzkira sifatida. Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Ibn Sino ijodi va adabiyot.

Turkiy tildagi yozma adabiyotning shakllanish omillari. Yusuf Xos Hojib hayoti va ijodini o'rganish manbalari. "Qutadg'u bilig" dostonining topilishi, o'rganilishi, qo'lyozmalari, nashrlari. Asar kompozitsiyasi, timsollarning ramziy mohiyati. Asarda ijtimoiy-siyosiy va falsafiy masalalar, muallifning axloqiy va estetik qarashlari. Dostondagi she'riy shakllar: masnaviy, qasida, to'rtlik. Asarning bugungi kun uchun ahamiyati.

Mug'ullar hukmronligi davri o'zbek adabiyoti (XIII-XIV asrlar). Chingizxon istilosini, uning sabab va oqibatlarini. Mo'g'ullar istilosi davrida muhojirlik adabiyoti. Badriddin Chochiy, Muhammad Avfiy Buxoriy va Pahlavon Maqmuud ijodi.

Noma janri va uning manbalari. Fors adabiyotidagi noma janrining o'zbek adabiyotiga ta'siri. Shoir Xorazmiy haqidagi ma'lumotlar. "Muhabbatnoma" asarining o'rganilishi, nashrlari, g'oyaviy-badiiy xususiyatlari. Noma janrining XV asrdagi taraqqiyoti: Xo'jandiy, Yusuf Amiriy, Said Ahmad ibn Mironshoh va Said Qosimiy nomlari. Hazaj bilri haqida tushuncha. Qit'a, fard, soqynoma, munajat janrlari haqida tushuncha. Mumtozara janri va uning o'zbek adabiyotidagi namunalari. O'zbek mumtoz adabiyotida badiiy tarjimalar. Nizomiy Ganjaviy va Sa'diy Sheroziy asarlarining ijodiy tarjimalari.

Temuriylar davri o'zbek adabiyoti (XV asr). XV asrda epik she'riyat va doston janri taraqqiyoti. XVI asr adabiyoti. Davrning tarixiy sharoiti, madaniy hayoti va adabiy-ilmiy muhiti. Manbalar va ularni o'rganish tamoyillari. Tasavvuf tarikatlarini va adabiy-badiiy jarayon. Tazkiranavislik. "Muzakkiri abbob"ning ilmiy qiymati. Mutribiy, Maleho Samarqandiy tazkiralari.

Buxoro adabiy muhiti: Turdi Farog'iy, Mujiim-Obid, Shavqiy Kattaqo'rg'oniy, Xitromiy. XVII-XIX asrlarda Buxorodagi adabiy hayot

Diniy – tasavvufiy adabiyot: So'fi Olloyor, Xo'janazar Huvaydo, Boborahim

Mashrab. Diniy-didaktik adabiyot, yangicha talqin. Qo'qon adabiy muhiti: Amiriy, Nodira, Maxmur, Gulxaniy, Uvaysiy, Xon ijodi. Qo'qon adabiy muhiti.

Xiva adabiy muhiti: Abul'g'zi Bahodirxon, Mavlono Vafo, Pahlavonquli Ravnaq, Muhammad Xoksor, Roqim, Muxammadniyoz Nishotiy, Nurmuxammad Andalib, Munis, Ogahiy adabiy merosi. Xiva xonligidagi ijtimoiy, madaniy, adabiy hayot, tarixnavislik va lug'atshunoslik.

Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti bosqichi. Milliy uyg'onish davrining o'zbek adabiyotining birinchi bosqichi "ilk mustamlakachilik davri adabiyoti" 1865-1905 yillarni o'z ichiga oladi. Davrning dahshatli voqealarga to'la kartinasini tarixiy-badiiy asarlarda o'z ifodasini topdi. Chor Rossiya tomonidan xonliklarning, markaziy shaharlarning bosib olinishi, mustamlaka zulmining kuchayishi, ma'naviy hayotning porakandalikka yuz tutishi, xalq ozodlik harakatlari bu davr adabiyotiga alohida mavzu sifatida kirib keldi. Bu o'z navbatida adabiy janrlar va vaznlarning yangilanishiga ham asos bo'ldi. Yangicha yo'nalishdagi hajvchilik maydonga keldi: she'riy manzumalar, sayohatnomalar, maktubotlar turkumi yaratildi. Toshkent va boshqa markaziy shaharlarda bosmaxonalarning vujudga kelishi, matbuotning yo'lga qo'yilishi, o'qitish tuzumidagi yangiliklar mustamlakaga o'lkada yangicha ma'rifatparvarlikning vujudga kelishiga asos bo'ldi. Tarjimachilik ancha rivoj topdi: sharq adabiyotidan "Ming bir kecha", "Kalila va Dimna", "Guliston" asarlari tarjimasi bilan barobar rus va Evropa adabiyotidan tarjima qilindi.

Milliy va ijtimoiy kurashlar davri adabiyoti. XX asr boshlari Turkistonda ijtimoiy-siyosiy, madaniy hayot. Jadidchilik. Turkistonda jadidchilikning rivojlanish bosqichlari. Davrlashtirish tamoyillari. Ma'rifiy islohotlar davri. Ijtimoiy-siyosiy va mafkuraviy kurashlar davri.

Madaniy-adabiy hayot (1905-1917). "Usuli jadi'd" maktablari. Milliy matbuot. Xayriya jamiyatlari va boshqa turli ma'rifiy tashkilotlar. Yangi milliy teatr. Badiiy adabiyot. Adabiy tanqid. Badiiy tarjimachilik.

Ijtimoiy tarixiy voqealar. 1917 yil fevral inqilobi va uning Turkistondagi aks-sadosi. Milliy ozodlik va mustaqillik uchun kurash g'oyalari. "Turkiston muxtoriyati". Mafkuraviy bo'hronlar. Adabiy-madaniy harakatchilik. 20-yillar matbuoti va adabiyoti. O'zbek romanchilik maktabi. Milliy dramaturgiya. Teatr va adabiy tanqidchilik. Sho'rolar tomonidan adabiyotni mafkuraviy kurashlar vositasiga aylantirish siyosati.

Navoiyshunoslik ilmining tarixi va rivojlanish bosqichlari. Mamlakatimiz hamda xorijda bugungi navoiyshunoslik muammolari va isqiqboli. Alisher Navoiyning hayoti va ijodiy faoliyati. Xondamirning "Makorim ul-axloq", Zayniddin Vosifning "Badoye' ul-vaqoe'" asarlari. Zamondoshlarining asarlarida, XVI-XIX asrlardagi tazkira, lug'at, tarixiy va badiiy asarlarda keltirilgan ma'lumotlar.

Alisher Navoiy adabiy merosi haqida umumiy tushuncha: "Ilk devon", "Oqquyunli muxlislar devoni", "Badoyi' ul-bidoya", "Navodir un-nihoya" devonlari. "Xazoyin ul-ma'noiy" – lirik gomus sifatida. «Devoni Foni»ning tarkibiy tuzilishi, janr xususiyatlari. Xamsachilik tarixidan. Hirot adabiy muhitida xamsanavislik. Alisher Navoiy beshligi birinchi turkiy "Xamsa" sifatida. "Hayrat ul-abror" dostonining tarkibiy tuzilishi, muqaddima, maqolat va hikoyatlar tahlili. Navoiyning ishqiy dostonlari ("Farhod va Shirin" va "Layli va Majnun") kompozitsiyasi, sujeti hamda g'oyaviy badiiy xususiyatlari, tasavvufiy talqinlari. "Sab' ai sayyor" va "Saddi Iskandariy" dostonlarining tarkibiy tuzilishi va badiiyati. "Lison ut-tayr" – irfoni

doston namunasi sifatida. Doston tarkibidagi hikoyatlar, vodiylar tavsifi, ramziy timsollari olami.

Alisher Navoiyning ilmiy merosi: "Mufradot" – muammo janriga bag'ishlangan asar. "Majolis un-nafois" – turkiy tildagi birinchi tazkira sifatida. "Nasoyim ul-muhabbat" tazkirasida tasavvuf masalalari. "Mezon ul-avzon"da aruz nazariyasiga doir masalalarning yoritilishi. "Muhokamat ul-lug'atayn"da ikki til muhozasasi. "Vaqfiya" asarida Alisher Navoiyning ijtimoiy faoliyati bilan bog'liq masalalar. "Tarixi muluki ajam" va "Tarixi anbiyo va hukamo" – mumtoz tarixnavislik manbasi sifatida. Yodnomalar – memuar janrining yuksak namunasi sifatida ("Xamsat ul-mutahayyirin", "Holoti Sayyid Hasan Ardasher", "Holoti Pahlavon Muhammad"). Ma'rifiy-talimiy asarlari ("Arba'in", "Nazm ul-javohir", "Siroj ul-muslimin", "Munjojt"). «Mahbub ul-qulub» asarining tarkibiy tuzilishi g'oyaviy-badiiy va didaktik xususiyatlari.

Navoiy poetikasi o'zbek mumtoz poetikasining tarkibiy qismi sifatida. Navoiy va lirik janrlar taraqqiyoti. "Xazoyin ul-ma'noiy" kulliyotining janr xususiyatlari. G'azal va mustazod janrlari. Musammatlarning g'oyaviy-badiiy xususiyatlari. Tarkibband, tarjiband, soqiyoma va masnaviy janrlari. Kulliyotdagi kichik lirik janrlar. "Devoni Foni" poetikasi, muxtara' va tatabbu' g'azallar, "Sittai zaruriya" qasidalar majmuasi. Nasriy asarlar poetikasi. "Mahbub ul-qulub" sajn'ning betakror namunasi sifatida.

Alisher Navoiy aruzi. "Xazoyin ul-ma'noiy" kulliyotining vazn xususiyatlari. Ruboiy vaznlari. "Mezon ul-avzon"da aruz masalalari. Navoiy "Xamsa"sining vazn xususiyatlari. Vazn va ritmik variatsiyalar. Navoiy lirikasida lafziy va ma'naviy san'atlarining o'rni. "Xamsa" dostonlarida qo'llanilgan badiiy san'atlar. Navoiyning qo'fiya yaratishdagi mahorati

Alisher Navoiy adabiy merosini sharhlab o'qitish. badiiy matn talqini asoslari. Sharh, tahlil, talqin, tafsir, ta'vil. Navoiy asarlariga sharh va izoh yozish an'anasi (lug'atlar, nasriy "Xamsa"lar, vazn ko'rsatkichlari). G'azalning yaratilish davri, qaysi devonga mansubligi, mavzusi, murakkab so'zlar lug'ati, baytlarning nasriy bayoni, shohbaytlar talqini, g'azalning badiiy xususiyatlari, umumiy mazmun-mohiyati. Qit'alarini sharhlash mezonlari: mavzu mundarijasiga ko'ra tasnif: diniy-tasavvufiy, axloqiy-talimiy, hasbi hol, ijtimoiy, ishqiy mavzudagi qit'alar. Qit'alarining sarlavhalari va mazmun-mohiyati o'rtasidagi uyg'unlik. Masnaviy, qasida, soqiyonomalarni sharhlab o'qitish. Kichik lirik janrlar sharhi: ruboiy, tuyuq va fardlar. Navoiy dostonlarini sharhlab o'qitish: axloqiy-didaktik, ishqiy-sarguzasht, qahramonlik, tasavvufiy-falsafiy dostonlarni sharhlashning o'ziga xos xususiyatlari. "Xamsa" dostonlarini nasriylashtirish an'anasi va tabdillari. "Xamsa" sarlavhalari. "Hayrat ul-abror"ning "basmala" bobi, hamd, munjojt, na't va me'rojomalardagi poetik tafakkur. "Farhod va Shirin" va "Layli va Majnun" dostonlari muqaddimaviy boblarda shoir dunyoqarashining in'ikosi. "Suqrotning nasihatlari", "Majnun munjojtnomasi kabi boblar sharhi. "Sab' ai sayyor" va dostonlarini sharhlab o'qitish. Yetti raqamining "sir"lari. Iltizom san'ati aks etgan baytlar sharhi. Ranglar, qasrlar, sayyoralar va qahramonlar ruhiy holatining tanosubi. Tarixiy haqiqat va badiiy taxayyulning baytlardagi ifodasi. Xotimaviy bobda "Xamsa" takmili bilan bog'liq fikrlar.

Navoiy nasrini sharhlab o'qitish: axloqiy-talimiy asarlarni sharhlash tamoyillari

(“Mahbub ul-qulub”). Yodnomalarni sharhlashda avtobiografik metod (“Xamsat ul-mutahayyirin”, “Holoti Sayyid Hasan Ardasher”, “Holoti Pahlavon Muhammad”), tarixiy asarlarni sharhlab o‘qitish (“Tarixi anbiyo va hukamo”, “Tarixi muluki Ajam”).

5) O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTINI O‘QITISH METODIKASI fani bo‘yicha:

“O‘zbek tili va adabiyotini o‘qitish metodikasi” fanini o‘qitishdan maqsad – o‘quv fani sifatida yozuv, orfoografiya, orfoepiya masalalari va ularning ta’limi (tanlov fan) – filologiyaning tarkibiga kiruvchi grafika – yozuv, yozuvning paydo bo‘lishi, yozuv turlari, hozirgi kunda qo‘llanayotgan yozuv turlari, yozuvning amaliy ahamiyati, orfoografiya – to‘g‘ri yozish qonun-qoidalarini, orfoepiya – to‘g‘ri talaffuz qilish qoidalarini o‘quv fanlarini o‘zlashtirish uchun zarur bo‘lgan bilimlarni o‘rganadi. Yozuv, orfoografiya, orfoepiya masalalari va ularning ta’limi (tanlov) fanini o‘qitilishdan maqsad – talabalarni to‘g‘ri yozish, to‘g‘ri talaffuz qilish, talabalarining savodxonligini oshirishga xizmat qiladi.

Uzluksiz ta’limning ona tili fanidan darsliklarning tuzilishi va mazmuni. Ona tili o‘qituvchisi faoliyatida qo‘llaniladigan hujjatlar.

Fonetika bo‘limini o‘qitish metodikasi. Leksikologiya bo‘limini o‘qitish metodikasi. Morfemika va so‘z yasashini o‘qitish metodikasi. Morfologiyani o‘qitish metodikasi. Sintaksis bo‘limini o‘qitish metodikasi.

O‘quvchilarning og‘zaki va bog‘lanishli nutqini o‘stirish mazmuni. O‘quvchilar bilimni nazorat qilish va baholash usullari. Darsdan tashqari ishlarni tashkil qilish metodikasi.

O‘zbek tilini o‘qitish metodikalarining tasnifi. Ta’limiy va nazorat darslari mazmuni va turlari. Ona tili darslarida qo‘llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalar. Ona tili darslarida qo‘llaniladigan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Darslik va unga qo‘yilgan talablar. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 5-6- va 7-sinf “Ona tili” darsliklarining tuzilishi va mazmuni. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 8- va 9-sinf “Ona tili” darsliklarining tuzilishi va mazmuni. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 10- va 11-sinf “Ona tili” darsliklarining tuzilishi va mazmuni.

5-sinf ona tili darslarida fonetika va leksikologiya bo‘limlarini o‘qitish usullari.

6-sinf ona tili darslarida mustaqil so‘z turkumlarini o‘qitish metodlari.

7-sinf ona tili darslarida yordamchi va alohida olingan so‘z turkumlarini o‘qitish metodlari.

8-sinf ona tili darslarida so‘z birligini o‘qitish usullari. Gapning ifoda maqsadiga ko‘ra turlarini o‘qitish.

O‘zbek adabiyoti mutaxassisligi bo‘yicha yetuk kadrlar tayyorlash, adabiyot o‘qitish metodikasi yo‘nalishidagi ilmiy-metodik tadqiqotlarni rivojlantirish, ta’lim tizimida adabiyot o‘qitishni rivojlantirishga xizmat qiladi. Talabalarga o‘zbek adabiyotini o‘qitish metodikasining ilg‘or yutuqlarini, amalda badiiy asarni tahlil qilish, darsning ilmiy-nazariy asoslarini, adabiyotga oid dars hamda sinfdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishning nazariy-metodik asoslarini o‘rgatishdan iborat.

O‘zbek adabiyotini fan sifatida o‘qitish tarixi. O‘zbek adabiyotini o‘qitishning o‘ziga xos tamoyillari. O‘zbek adabiyotini o‘qitishning metodlari. Pedagogik

innovatsion texnologiyalar va adabiy ta’lim.

Yozuvchi tarjimai holining berilishiga xos xususiyatlar. Adabiyot darslarida ko‘rgazmalilik.

Adabiy-nazariy tushunchalarni o‘rganish. Adabiyotdan sinfdan tashqari ishlar. Adabiyot darslarini kuzatish va tahlil qilish.

Epik, lirik, dramatik asarlar ustida ishlash yo‘llari. Adabiyot darslarida inshoning o‘rni va roli hamda uni tashkil etish yo‘llari.

Adabiyot darslarida xalq og‘zaki ijodi namunalarni o‘qitish usullari va hadislarni o‘rganishning ahamiyati. Adabiyot darslarida adabiy-nazariy tushunchalarni o‘qitish usullari.

Adabiyot darslarida yozuvchi tarjimai holining o‘rganish usullari. Epik asarlar tahlilining o‘ziga xos xususiyatlari. Epik asarlarni o‘rganishda adabiy o‘qishning roli. Epik asarlarni tahlil qilishning metodik talablari.

Adabiyot darslarida lirik va dramatik asarlarni tahlil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari. Adabiyot o‘qitishning mazmuni. O‘quv dasturlari va unga qo‘yilgan talablar.

Bir soatlik dars reja bayonini tuzish. Savol va topshiriqlar ustida ishlash. Sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish. O‘quvchining bo‘sh vaqti. To‘garaklar. Ta’lim jarayonini tashkillashtirishning ilmiy-metodik asoslari, adabiyot o‘qituvchisining pedagogik faoliyatini, o‘quv mashg‘ulotlarini, kasbga yo‘naltirib muammoli o‘qitishni bilish, malaka hosil qilishi va amalda qo‘llay olish.

O‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutq malakalarini o‘stirishning shakl va usullarini, dars jarayoniga qo‘shimcha adabiyotlarni, yangi axborot hamda turli texnologiyalarni qo‘llash.

Matnlarni yaratish, saqlash va tahrir qilish.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI Asosiy adabiyotlar:

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag‘ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo‘shma majlisidagi nutqi. –T.: “O‘zbekiston” NMIU, 2016. 56 b.
2. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinishining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdag ma’ruza 2016 yil 7 dekabr. – T.: “O‘zbekiston” NMIU, 2016. – 48 b.
3. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 488 b.
4. Abduraxmonov F. O‘zbek tili grammatikasi (sintaksis). – Toshkent, 1996.
5. Abduraxmonov F., Rустамов А. Қадимги туркий тили. – Т.: Ўқитувчи. 1982.
6. Абдурахмонов Ф., Шукуров Ш., Махмудов Қ. Ўзбек тилининг тарихий грамматикаси. Дарслик. – Тошкент: Ўзбекистон филолосуфлари миллий жамияти нашриёти, 2008
8. Ализова И. Ўзбек мумтоз адабиёти тарихи. –Тошкент, Фан, 2006. –240 б
9. Alisher Navoiy: qomusiy lug‘at. 1-2-jildlar / Mas’ul muharrir Sh.Sirojiddinov. – T.: Sharq, 2016.
10. Адабиёт назарияси. Ўқитиш методикаси. – Т.: Фан. 1990.

11. Адабий турлар ва жанрлар. 3 жиддик. – Т.: Фан. 1991.
12. Алимхаммадов А. Чет эл адабиёти (Антик адабиёт тарихи). Ўқув қўлама. – Тошкент, 2007 йил
13. Arastu. Poetika. Axloqî kabir. Ritorika (tarjimonlar: Maxmudov M., To'ychiyev U.). – Т.: "Yangi asr avlodi" nashriyoti, 2011. – 352 bet
14. Азизов Қ, Қаюмов О. Чет эл адабиёти тарихи. (XVIII-XX асрлар). – Т.: "Ўқитувчи", 1987 йил
15. Бойназаров Ф. Жаҳон адабиёти. – Т.: "Музыка", 2006 йил
16. Baskakov N. A., Sodiqov A. S., Abduazizov A. Umumiy tilshunoslik. – Т. 1979.
17. Borbala Richter. First steps in theoretical and applied linguistics. – Budapest. 2006. – В. 17
18. Boltaboyev N., Mahmudov M. Adabiy-estetik tafakkur tarixi. – Т., Mumtoz so'z. 2013.
19. Достмухамедов Қ. Нобель мукофотини олган адиблар. – Т.: «Маънавият», 2002.
20. Zoyir Ziyotov. Shumetlar va Turon qavmlari. – Т., Mumtoz so'z. 2012.
21. Komilov N. Tafakkur kargonari. – Т., 1999.
22. Фозилов Э. Ўзбек тилининг тарихий морфологияси. – Т., 1965.
23. Husanboyeva Q., Niyoz metova R. Adabiyot o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma: «Barkamol fayz media» nashriyoti, 2018-йil. – 352 bet.
24. Irsulov I. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent. 2009.
25. Исхоков Ф. Эски ўзбек тили ва ёзуви. – Т.: Ўқитувчи. 1995.
26. Mallaev N. O'zbek adabiyoti tarixi. – Т.: O'qituvchi, 1974.
27. Каримов Н. ва бош. XX аср ўзбек адабиёти тарихи. – Т.: Ўқитувчи, 1999
28. Машаев Н. Ўзбек адабиёти тарихи. – Тошкент. Ўқитувчи, 1976. – 664 б.
29. Махмудов Н., Нурмонов А. Ўзбек тилининг назарий грамматикаси (синтаксис). – Тошкент, 1995.
30. Махмудов Н.М. Ўзбек тилидаги содда гапларда семантик-синтактик асимметрия. – Т.: 1984.
31. С.Мирзаев. XX аср ўзбек адабиёти тарихи. – Т.: Шарқ, 2008
32. Muhiddinova B.M. O'zbek adabiyotini o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. SamDU nashriyoti, 2020-йil. – 290 bet.
33. Мухторов А., Санакулов У. Ўзбек адабий тили тарихи. – Т.: Ўқитувчи. 1995.
34. Normatov U. Ijod sehnî. – Т.: Sharq, 2007. – В. 352.
35. Норматов У. XX аср адабиёти. – Т.: Шарқ, 2012
36. Норматова Ш. Жаҳон адабиёти. – Т.: «Маънавият», 2008 йил
37. Нурмонов А., Махмудов Н., Ахмедов А., Солихўжаева С. Ўзбек тилининг мазмуний синтаксиси. – Т.: Фан, 1992.
38. Orzibekov R. O'zbek adabiyoti tarixi. (XVII-XIX asr I yarmi). O'quv qo'llanma. – Т., Fan, 2006. – 272bet
39. Орзибеков Р. Миллий уйғонш даври адабиёти. Самарканд
40. Қаюмов А. Қўкон адабий мухити. ТАТ. 7- жилд. Мумтоз сўз, 2010.
41. Қосимов Б., Юсупов Ш., Долимов У., Ризаев Ш., Ахмедов С. Миллий уйғонш даври ўзбек адабиёти. Тошкент, «Маънавият», 2004
42. Қосимов Б. Излай-излай топганим... Тошкент, Гафур Гулом нашриёти 1983.
43. Қосимов Б. Излай-излай топганим... Тошкент, Гафур Гулом нашриёти 1983.
44. Қосимов Б. Миллий уйғонш даври ўзбек адабиёти. Тошкент «Маънавият» 2002.
45. Қаюмов О. Чет эл адабиёти тарихи. (V-XVIII). – Т.: "Ўқитувчи", 1979.
46. Qosimov A., Xo'jayev S. Jahon adabiyoti. – Farg'ona. 2016.
47. Қуроноф Д., Рахмонов Б. Ғарб адабий-танқидий тафаккури тарихи очерклари. – Т.: "Фан", 2008.
48. Rahmonov N., Sodiqov Q. O'zbek tili tarixi. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2009.
49. Rahmonov N. O'zbek adabiyoti tarixi. – Т.: Fan, 2017.
50. Rasulov A. Badiylik – bezavol yangilik. – Т.: Sharq, 2007. – В. 336.
51. Rasulov R. Umumiy tilshunoslik. – Toshkent. 2013.
52. Salohiy D. Navoiyshunoslik. Alisher Navoiy g'azallarini sharhlab o'qitish. O'quv qo'llanma. – Sam.: SamDU nashri, 2019.
53. Sayfullayeva R.R., Mengliyev B.R., Boqiyeva G.H., Qurbonova M.M., Qodirova X.B. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – Toshkent. 2010. – 404 b.
54. Сайфуллаева Р., Менглиев Б., Бокиева Г., Курбонова М., Юнусова З., Абузалова М. Ҳозирги Ўзбек адабий тили, Синтаксис. III (Ўқув қўлама) – Тошкент, 2006.
55. Sulton I. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – Т.: O'qituvchi, 2005.
56. С.Содиқ. Янги ўзбек адабиёти. – Т.: Шарқ, 2018
57. Sharafiddinov O. Ijodni anglash baxti. – Т., Sharq, 2004. – В. 640.
58. Сирожиiddinov Ш., Давлатов О., Юсупова Д. Навоийшunoslik. – Т.: Тамаддун, 2018.
59. Сирожиiddinov Ш. Ўзбек мумтоз адабиётининг фалсафий сарчамалари. – Т.: Янги аср авлоди, 2011.
60. Sodiqov A., Abduazizov A., Irsulov M. Tilshunoslikka kirish. Universitet va Pedagogika institutlarining filologiya fakultetlari uchun darslik. – Т.: O'qituvchi, 1981.
61. Сулаймонова Ф. Шарқ ва Ғарб. – Т., «Ўзбекистон», 1997.
62. Saidov U. Sharq va G'arb: madaniyatlar tutashgan manzillar. – Т.: "Yangi asr avlodi", 2009.
63. Tilshunoslik nazariyasi va metodologiyasi. Tuzuvchi: H. Dadaboev. – Т. 2004.
64. Tohirov S. Xamsachilik an'analari. O'quv qo'llanma. – Sam.: SamDU nashri, 2020.
65. Turniyozov N., Yo'ldoshev B. Matn tilshunosligi. – Samarqand: SamDU, 2006. – 94 b.
66. Туреунов У., Ўринбоев Б., Алиев А. Ўзбек адабий тили тарихи. – Т.: Ўқитувчи, 1994.
67. Туреунов У., Ўринбоев Б. Ўзбек адабий тили тарихи. – Т.: Ўқитувчи, 1982.
68. To'xiev B. Adabiyot o'qitish metodikasi. – Т.: A.Navoiy nomidagi O'zbekiston milliy kutubxonasi, 2012.
69. To'xiev B. Adabiyot o'qitish metodikasi. – Т.: "Yangi asr avlodi", 2007.
70. Usmonov S. Umumiy tilshunoslik. – Т., 1972.
71. Ulug'ov Abdulla. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – Т.: G'ulom nomidagi nashriyot matbaa-ijodiy uyi. 2018.
72. Xolbekov M. XX asr jahon adabiyoti manzaralari. – Toshkent: "Mumtoz so'z" nashriyoti, 2020 yil, 700 bet
73. Valixo'jayev B. O'zbek adabiyoti tarixi. O'quv qo'llanma. – Sam.: SamDU nashri, 2002.
74. Valixo'jayev B. O'zbek adabiyotshunosligi tarixi. 2003
75. Vohidov R., Eshonqulov H. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi (O'quv qo'llanma). – Т.: Yangi asr, 2006.
76. Vohidov R., Eshonqulov H. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: Yangi asr, 2006.
77. Xolmonova Z. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent. 2007.
78. Yo'ldashev I. va b. Tilshunoslik asoslari. – Tokent. 2017. 307-b.
79. Yo'ldoshev Q. va boshq. Adabiyot o'qitish metodikasi. – Т.: 1994.
80. Zunnunov A. va boshq. Adabiyot o'qitish metodikasi. – Т.: "O'qituvchi", 1992.
81. Quronov D. Adabiyotshunoslik nazariyasi asoslari. – Т.: Navoiy universiteti. 2018.
82. Ўринбоев Б. Ҳозирги ўзбек тили сўз бйрикмаси ва содда гап синтаксисидан лекциялар. – Тошкент, 1990

26. E. Xudoyberdiyev. Adabiyotshunoslikka kirish. – T.: 1995.
27. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – Москва: Наука, 1981. – 140 с.
28. Hamdamov U. Yangi o'zbek she'riyati. – T.: Yangi asr avlodi, 2015.
29. Hamidov Z. Navoiy ijodidagi aytim she'riy san'atlarini o'rganish xususida. Til va adabiyot ta'limi, 2003, 1-son, 15-18-betlar.
30. Хайитметов А. Ўзбек тилида актуал бўлиниш ва позиция масалалар. – Тошкент, 1984.
31. H.Umirov. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – T., A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004.
32. Husanboeva K. Chingiz Aytmatov va adabiyot darslarida mustaqil fikrlash. Til va adabiyot ta'limi, 2002, 2-son, 13-20-betlar.
33. Хусанов Н. XII аср ўзбек адабий ёлгорликларидagi антропонимларнинг лексик-семантик ва услубий хусусиятлари. Филол. фан. д-ри ... дис. – Тошкент, 2000.
34. Inomxujayev S., A. Zuminov. Ifodali o'qish asoslari. Toshkent, "O'qituvchi", 1978.
35. Izzat Sulton. Adabiyot nazariyasi. – T., «O'qituvchi», 1986/2005.
36. Karim B. Ruhniyat alifbosi. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2016. – B. 364.
37. Karimov N. Istiqloq davri adabiyoti. – T.: Yangi nashr, 2010. – B. 364.
38. Мамажонов А., Абдулаттоев М. Матн синтаксиси. – Фаргона, 2002. – 85 б
39. Махмудов Қ. Ўзбек тилининг тарихий фонетикаси. – Тошкент, 2006.
40. Matchonov S. Badiiy asar matni ustida ishlash. Til va adabiyot ta'limi, 2002, 2-son, 4-12 betlar.
41. Менглиев Б. Ўзбек тилининг структур синтаксиси. – Қарши: Насаф, 2003.
42. Mirqosimova M. Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari da epik asarlarni o'rganish. Til va adabiyot ta'limi, 2003, 2-son, 28-33-betlar.
43. Ne'matov V.I., Bozorov O. Til va nutq. – T.: O'qituvchi, 1993.
44. Нейматов Х., Сайфуллаева Р., Курбонова М. Ўзбек тили структурал синтаксиси асослари. – Тошкент: «Университет»-1999.
45. N.Hotamov, B.Sarimov. Adabiyotshunoslik terminlarining uscha-o'zbekcha izohli lug'ati. – T., 1983.
46. N.Shukurov va boshqalar. Adabiyotshunoslikka kirish. – T., «O'qituvchi», 1979.
47. Nurmonov A. Struktur tilshunoslik: ildizlari va yo'nalishlari. – Andijon, 2006.
48. Nurmonov A. O'zbek tili fonologiyasi va morfologiyasi. – T.: O'qituvchi, 1982.
49. Нурмонов А. Гап хақидаги синтактик назариялар. – Т.: Фан, 1988.
50. Нурмонов А., Расулов Р. Ўзбек тили жадвалларда. – Тошкент, 1993.
51. Pardayev A. Tilshunoslik nazariyasi. Uslubiy qo'llanma. – Samarqand, 2015.
52. Peter T. Daniyels (2001). Writing and Language. In the Handbook of Linguistics. Edited by Aronoff, M., Rees-Miller, J. P 65-68.
53. Курбонова М. Хозирги замон ўзбек тили: солда гап синтаксиси учун материаллар. – Т.: 2002.
54. Quronov D. Mutolaa va idrok mashqlari. – T.: Akademnashr, 2013. – B.336.
55. Rahimjonov N. Istiqloq va bugungi adabiyot. – T.: O'qituvchi, 2012. – B. 328.
56. Rahmatullayev Sh. Sistem tilshunoslik asoslari. – Toshkent, 2007.
57. Rajabov N. Til va jamiyat. – Toshkent: Fan, 1984.
58. Rez Z. Ya. i dr. Metodika prepodavaniya literatury. – Moskva: 1995.
59. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiya mohiyati. Xalq ta'limi, 1999-yil 1-son.
60. Сайфуллаева Р. Хозирги ўзбек тилида кўшма гапларнинг формал-функционал талкиси: монография. – Т.: Фан, 1994.
61. Т.Бобоев. Adabiyotshunoslik asoslari. – T., «O'zbekiston», 2002.
62. Турнидзев Б. Хозирги ўзбек тилида тенг компонентли мураккаб синтактик курилмалар деривацияси: филол.фанлари номзоли ..дисс.автореф. – Самарканд, 2006.

83. O'zbek adabiyoti tarixi. 5 tomlik. 1-tom. – T.: Fan, 1971.
84. O'zbek adabiyoti tarixi. 5 tomlik. 2-tom. – T.: Fan, 1972.
85. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 жиддик. 1-5-жидд.-Т., Фан, 1978-1982.
86. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 жиддик. 5-жидд.-Т., Фан, 1978.
87. O'zbek muhtoz adabiyoti namunalari / Majmua. (1-2-jildlar) Tuzuvchi, izoh va sharhlar muallifi: N.Rahmonov. – T.: Fan, 2005, 2007.
88. Ўзбек тили грамматикаси. Синтаксис. – Тошкент, 1976.
89. Хамдамов У., Қосимов А. Жахон адабиёти тарихи. Ўқув қўлланма. – Тошкент: Университет, 2017 йил
90. Гуломов А., Аскарлова М. Хозирги ўзбек адабий тили. Синтаксис. – Тошкент, 1987.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR:

1. A.Asaliev, V.Rahmonov, F.Musurmonqulov. Badiiy san'at jozibas. – T., «Yangi asr avlodi», 2005
2. A.A'zamov. Aruz. – T., A.Navoiy nomidagi O'zbekiston milliy kutubxonasi nashriyoti, 2006.
3. Abduazizov A., Sheremetova A. Obshee yazikoznaniye. – Toshkent, 2004.
4. Абдуллаев А. Ўзбек тилида экспрессивлик ифодалашнинг синтактик усули. – Тошкент, 1984.
5. Абдурахманов Н. Қадимги туркий тил. Қўлланма. – Т.: Ўқитувчи, 1989.
6. Абузалова М. Ўзбек тилида солда гапнинг энг кичик курилми колли ва унинг нутқа воқеаланиши: филол.фанлари номзоли ..дисс. – Т.: 1994.
7. Adabiyot nazariyasi. Ikki tomlik, 1 tom. – T., «Fan», 1978.
8. Adabiyot nazariyasi. Ikki tomlik, II tom. – T., «Fan», 1979.
9. Adabiyot o'qitish metodikasi. O'UM, O'ZMU 2011.
10. A.Rasulov. Badiiylik – bezavol yangilik. – T., «Sharq», 2007.
11. Axmedov B., Mirzo Ulugbek. Tarixiy-biografik qissa. Toshkent G.Gulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1992.
12. Айдаров Г. Язык орхонских памятников древнетюркской письменности VIII века. – Алма-Ата, 1971.
13. Azizov O. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent, 1995.
14. Ashirboyev S., Azimov I., Rahmatov M., G'oziyev A. Eski o'zbek tili va yozuvi praktikumi. – T., 2006.
15. Аширбоев С. Алишер Навоийнинг насрий асарларидаги солда гапларнинг таркибий ва маъно турлари. Филол. фан. д-ри ... дис.-Т., 1990.
16. Бафоев Б. Навоий асарлари лексикаси. – Т., 1985.
17. Башманов М. Ўзбек тилининг гап бўлаклари «тил-нутк» диxотомик бўлинишида ўрганиш. Тил сатхи: филол.фанлари номзоли ..дисс. – Т.: 1991.
18. B.Karimov. Adabiyotshunoslik metodologiyasi. – T., «Muharrir», 2001
19. B.Nazarov, A.Rasulov, Sh.Axmedova, Q.Qahramonov. O'zbek adabiy tanqidi tarixi. Darslik. – Toshkent, «Tafakkur qanoti», 2012
20. Boboev T. Adabiyotshunoslik asoslari. Toshkent "O'zbekiston", 2002.
21. Бобоев Т. Ўзбек тилида гап синтаксиси ва сўз-гапларнинг систем-структур талкиси: монография. – Т.: Фан, 2006.
22. Боймундаева С. Матн мазмунда темпораллик семантикаси. – Тошкент: «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти, 2009. – 190 б.
23. Бозоров О. Ўзбек тилида гапнинг коммуникатив (актуал) тузилиши: филол.фанлари номзоли ..дисс. автореф. – Фаргона, 2004.
24. Bushuy A.M., Safarov Sh. Til qurilishi: tahlil metodlari va metodologiyasi. – Toshkent: Fan, 2007.
25. D. Quronov. Adabiyotshunoslikka kirish. – T., A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004.

63. Турнизов Н.Қ. Ўзбек тили структурал синтаксисига кириш. - Самарқанд, 1989.
64. Tursunov U., O'rinboev B. O'zbek adabiy tili tarixi. - T.: O'qituvchi, 1982.
65. Тўчибоев Б. Ўзбек тили тарихий фонетикаси. Қўланма. - Т.: Ўқитувчи, 1990.
66. Umurov N. Tahlil chizgilar. - T.: Muharrir, 2013. - B. 312
67. Ulug'ov Abdulla. Adabiyotshunoslik nazariyasi. - T.: G. Gulom nomidagi nashriyot matbaa-ijodiy uyi, 2018.
68. Юлдошев М. Бадий матн ва унинг лингвопоэтик таҳлили асослари. - Тошкент: Фаи, 2007. - 123 б.
69. Yo'ldoshev K. O'Madaev, A. Abdurrazzqov. Adabiyot o'qitish metodikasi, dasturiy qo'llanma. Toshkent, 1994.
70. Yo'ldoshev Q. Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari. - T.: "O'qituvchi", 1996.
71. Yo'ldoshev Q. Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari. - T.: "O'qituvchi", 1996.
72. Yo'ldoshev Q. Yoniq so'z. - T.: Yangi asr avlodi, 2007. - B. 548.
73. Zunnunov A. Adabiyot o'qitish metodikasi. Toshkent, "O'qituvchi", 1992.
74. Zunnunov A.N., Hotamov J. Esonov. Maktabda adabiyot o'qitish metodikasi. Toshkent, "O'qituvchi" 1993.
75. Zunnunov A. va boshqalar. Adabiyot o'qitish metodikasi. Toshkent, "O'qituvchi" 1992.
76. O'rinboev B. O'zbek tilshunosligi tarixi. - Samarqand, 1999.
77. O'rinboev B. Tilshunoslik nazariyasi. (ma'ruzalar matni) - Samarqand, 2003.
78. O'rinboev B., Karimov S. Tilshunoslik nazariyasi. (ma'ruzalar matni) - Samarqand, 2005.
79. Ўринбоев Б. Хозирги Ўзбек адабий тили. - Самарқанд, 2001.
79. Ўринбоев Б. Хозирги Ўзбек адабий тили. - Самарқанд, 2001.
80. G'aybulloh as-salom. Ey umri aziz. - T.: Sharq, 1997. - B. 256.
81. Шокирова Х. Ўзбек тилида кесимлик категорияси: шахс актанги ва унинг нуткий воқеаланиши: филол. фанлари номзоди дисс. автореф. - Т., 2009.

BADIIY ADABIYOTLAR:

1. Abdulla Oripov. Saylanma. Tanlangan asarlar. 1-4 jildlar. - T.: Sharq, 2000-2001
2. Bahodir Qobul. Ena shamol. - T.: O'zbekiston, 2011.
3. Bahrom Ro'zimuhammad. Kunduz sarhadlari. - T.: Mehmat, 1999
4. Erkin A'zam. Shovqin. Roman. - T.: O'zbekiston, 2011.
5. Erkin Vohidov. Saylanma. 3 jild. - T.: Sharq, 2000-2001.
6. Isajon sulton. Boqiy darbadar. Roman. - T.: 2011.
7. Jamol Kamol. Asr bilan vidolashuv. saylanma. 1 jild. - T.: Fan, 2007.
8. Nazar Eshonqul. Maymun etaklagan odam. - T.: Yangi asr avlodi, 2004.
9. Paulo Koelo. Alkimyogar. Roman. - T.: Yangi asr avlodi, 2004.
10. Rauf Parfi. Saylanma. - T.: Akademnashr, 2013. - B. 432.
11. Shaykat Rahmon. Abadiyat oralab. She'rilar. - T.: Movarounnahr, 2012. - B. 384.
12. Sh.Xolmirzayev. Saylanma. 1 jild. - T.: Sharq, 2003.
13. Ulug'bek Hamdam. Muvozanat. Minhoj, 2004.
14. Usmon Azim. Kuz. She'rilar. - T.: 2001.
15. XX asr hikoyalari antologiyasi. - T.: 2009.
16. Zulfiya Qurlobov qizi. Yovuzlik farishtasi. - T.: Yangi asr avlodi, 2005
17. O'zbek modern she'riyati. - T.: Yangi asr avlodi, 2003.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR (MONOGRAFIYA, RISOLA VA ILMIY MAQOLALAR)

1. Aslanova H. "Gadoiy she'riyatida badiiy mahurat va uslub masalalarining tadqiqi" (PhD dissertatsiyasi). - Samarqand: 2020.
2. Hojiahmedov A. She'riy san'atlar va mumtoz qo'fiya. - T.: Sharq, 1993.
3. Исхоков Э. Новей поэтика. - Т.: Фаи, 1983.
4. Komilov N. Ma'nolar olamiga safar. T.: Tamaddun, 2012

5. Mullaxo'jayeva K., Alisher Navoiy g'azaliyotida tasavvufiy timsol va badiiy san'atlar uyg'unligi, f. n. darajasini olish uchun dissertatsiya, T., 2005.
 6. Xasanova M. "XV asr turkiy she'riyatida qasida janri" (PhD dissertatsiyasi). - Samarqand: 2018
 7. Rustamov A. Navoiyning badiiy malohati, G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, - Toshkent, 1979
 8. Tohirov S. Aruz vazni qoidalari (O'quv qo'llanma). - Samarqand: SamDU nashri, 2019.
 9. Тўхлиев Б. Бадий асарларни шарҳлаб ўрганиш (Мумтоз адабиёт намуналари мисолида). - Т.: ГДУ, 1913.
 10. Valixo'jayev B. Mumtoz siymolar. - T.: A. Qodiriy, 2002.
 11. Юсупова Д. Ўзбек мумтоз адабиёти тарихи (Алишер Навоий даври). Ўқув қўланма. - Т.: Akademnashr, 2016.
- ADABIY MANBALAR:**
1. Ahmad Yugnakiy. Hibbat ul-haqoyiq (nashrga tayyorlovchi va so'z boshi muallifi Q.Maxmudov). - T.: 1971.
 2. Alisher Navoiy. MAT. 20 tomlik. 1-20-tomlar. - T.: Fan, 1989-2003.
 3. Alisher Navoiy. Farhod va Shirin. - Toshkent: G. Gulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.
 4. Alisher Navoiy. Hayrat ul-abror. - Toshkent: G. Gulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.
 5. Alisher Navoiy. Layli va Majnun. - Toshkent: G. Gulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.
 6. Alisher Navoiy. Sab'ayi sayyor. - Toshkent: G. Gulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.
 7. Alisher Navoiy. Saddi iskandariy. - Toshkent: G. Gulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.
 8. Amiriy. Devon. - T.: 1972 (kirish maqola muallifi prof.M.Qodirova).
 9. Амирий. Қошиқга теғузмағил қаламини. - Т., Шарқ, 2008. - 336 б.
 10. Devoni Shayxzoda Aloyi. - T.: Fan, 2008.
 11. Гулханий. "Зарбулмасал" асари. Танқидий матн. - Тошкент, Фаи, 1976.
 12. Гулханий. "Зарбулмасал" ва ғазаллар. - Тошкент, 1958.
 13. Hasanxoja Nisoriy. Muzakkiri ahbob. Fors tilidan Ismoil Bekjon tarjimasi. - Toshkent: 1993.
 14. Hayot vasfi. - T.: Adabiyot va san'at, 1988
 15. Хувайдо Иброҳим Алҳам.-Самарқанд, 1995.
 16. Хувайдо. Роҳати дил. Қисса.-Т., 1994.
 17. Хувайдо. Танланган асарлар.-Т., 1961.
 18. Хувайдо Хожаназар. Девон. - Т., Янги аср авлоди, 2005.-304 б.
 19. Ko'rgazmali vositalar.
 20. Lutfiy. Sensan sevarim. - T.: 1985.
 21. Машраб. Девон.- Т., Янги аср авлоди, 2006. -608б.
 22. Машраб. Маблии нур.-Т., 1994.
 23. Машраб. Меҳрибоним кайласан.-Т., 1990.
 24. Majlisiy. Qissai Sayfulmuluk. -Toshkent: O'zdamad, adab. nashriyoti- 1959.
 25. Muborak maktablar. - T.: Adabiyot va san'at, 1987.
 26. Navoiyning nigohi tushgan. - T.: Adabiyot va san'at, 1986.
 27. Navoiyning nigohi tushgan. - T.: Adabiyot va san'at, 1986.
 28. Nodira. Devon, ikki jildlik. -T.:1963.
 29. Nodira. Ey sarvi ravon. (g'azallar)-T., 1993.
 30. Nosiruddin Burhonuddin o'g'li Rabg'o'ziy. Qissas ar-Rabg'o'ziy. 1-2-tom. - T.: 199-192
 31. O'toyi. Tanlangan asarlar. - T.: 1958.

32. Sayfi Saroyi. She'rlar. Guliston. - T.: 1968.
33. Uch bulbul gulshani. - T.: 1986.
34. Xoja Ahmad Yassaviy. Hikmatlar (Nashrga tayyorlovchi va so'z boshi muallifi I.Hahulov). - T.: 1992.
35. Xoja Ahmad Yassaviy. Devoni hikmat. - T.: 1992.
36. Yusuf Xos Hojib. Qutadg'u bilig. (Nashrga tayyorlovchi va so'z boshi muallifi Q.Karimov). - T.: Fan, 1971, 1972 (ikkinchi nashr).
37. Захриддин Муҳаммад Бобур. Девон.-Тошкент: Фан, 1994.

Axborot manbalari (saytlar):

1. www.literature.uz
2. www.genhis.philol.ru.
3. <http://en.wikipedia.org/wiki/Structuralism>
4. <http://www.brocku.ca/english/courses/4F70/struct.html>
5. <http://www.lingvist.tu>
6. <http://www.til.sk.uz>
7. <http://www.ziyouz.com>
8. www.jstor.org/stable/4167399 // www.ling-phil.ox.ac.uk/bib/hist/ling
9. <http://www.ling.ed.ac.uk/linguist/>
10. www.ziyouz.uz
11. www.ziyouz.com
12. www.literature.uz.
13. WWW.literature.uz
14. www.thinsan.com
15. www.dersimiz.com
16. www.altinmiras.com
17. www.ziyouz.uz
18. www.nuqf.intal.uzuz
19. <http://ziyo.namsu.uz>
20. www.literature.uz

Bakalavriat ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarining ta'lim yo'nalishi bo'yicha umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan fanlararo yakuniy davlat attestatsiya sinovi

BAHOLASH MEZONLARI

Sinov topshirish shakli	Yozma ish yoki test
Ajratilgan vaqt	Yozma ish uchun 180 daqiqa
Savollar soni	Yozma ishda 5 ta

*Yakuniy davlat attestatsiya sinovi bo'yicha umumiy baho har bir savolga 5 baholikda qo'yilgan baholar bo'yicha o'rtta hisobda belgilangan me'yor asosida baholanadi.

Har bir fan bo'yicha savol javobi quyidagi mezon asosida 5 baholikda tizimda baholanadi.

Savol raqami	Ball	Bitiruvchining bilim darajasi
1-5-savollar	5	Talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi va fan bo'yicha aniq tasavvurga ega.
	4	Talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi va aytib beradi, fan (mavzu) aniq bo'yicha tasavvurga ega.
	3	Talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) umumiy mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi va aytib beradi, noaniqliklar mavjud, fan (mavzu) bo'yicha umumiy tasavvurga ega.
	2	Talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi, fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas.

5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bo'yicha bitiruvchilarning umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi dasturi yuzasidan

TAQRIZ

Ushbu dastur 5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar tayyorlovchi oliy ta'limning o'quv reja va fan dasturi asosida amalga oshirilgan bo'lib, unda nazariy va amaliy bilimlarni to'liq o'zlashtirgan, yakuniy davlat attestatsiyasidan muvaffaqiyatli o'tgan shaxsga "bakalavr" malakasi (darajasi) hamda oliy ma'lumot to'g'risidagi davlat namunasidagi rasmiy hujjat(lar) berilishini nazarda tutadi.

Dasturda 5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi uchun mo'ljallangan bir qator mutaxassislik - "Hozirgi o'zbek tili", "O'zbek tili tarixi", "Filshunoslik nazariyasi", "O'zbek tili va adabiyotini o'qitish metodikasi", "Adabiyotshunoslik nazariyasi", "Jahon adabiyoti", "Navoiyshunoslik" va "O'zbek adabiyoti tarixi" kabi fanlardan tuzilgan nazariy va amaliy savol va topshiriqlar o'rin olgan. Ular talabalarning shu fanlar yuzasidan olgan bilimlarini baholovchi mezon sifatida taqdim etilgan. Dasturda berilgan savollarni baholash mezonlari ham bugungi oliy ta'lim tizimidagi me'yoriy hujjatlar asosida ishlab chiqilgan.

Mazkur dasturda talabalarning ushbu predmetlardan darajasini belgilovchi omillarga alohida e'tibor qaratilgan. Bunda talabalar mazkur predmetlar yuzasidan hosil qila oladigan tushunchalari, ular asosida nazariy va amaliy ma'lumotlarni bayon qilish imkoniyati, fan yuzasidan kela oladigan yakuniy xulosalari, ularning mantiqiyligi, izchilligi hamda ilmiy uslub talablariga javob bera oladigan mezonlari qamrab olingan. Shulardan kelib chiqib, 5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi uchun tuzilgan mazkur dastur belgilangan talablarga javob beradi deb hisoblayman

____ning imzosi,
tasdiqlaydigan
Sharof Rashidov nomidagi
SamDU xodimlar bo'limi boshliqi
A.Toshpo'latov

5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bo'yicha bitiruvchilarning umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi dasturi yuzasidan

TAQRIZ

Mazkur dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009-yil 22-maydagi 160-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasi to'g'risida"gi Nizomga ko'ra va Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil 14 avgustdagi 418-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan 5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili bakalavr ta'lim yo'nalishining malaka talabi va o'quv rejaasi asosida ishlab chiqilgan.

5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi uchun dastur ta'lim yo'nalishi o'quv rejasidagi 8 ta fan asosida shakllantirilgan. Bu fanlar negizida qamrab olingan mazmun mazkur dasturda batafsil bayon etilgan. Unda bakalavr talabalarning mazkur fanlar yuzasidan yakuniy bilim darajasini ko'rsatib beruvchi jihatlari qamrab olingan. Dasturda ko'rsatilgan va yakuniy davlat attestatsiyasiga kiritilgan "Hozirgi o'zbek tili", "O'zbek tili tarixi", "Filshunoslik nazariyasi", "O'zbek tili va adabiyotini o'qitish metodikasi", "Adabiyotshunoslik nazariyasi", "Jahon adabiyoti", "Navoiyshunoslik" va "O'zbek adabiyoti tarixi" fanlarining umumiy mohiyati, maqsad va vazifalari, taraqqiyoti, tarixiy va zamonaviy ko'inishlari o'z ifodasini topgan. Dastur o'quv va isheji reja asosida shakllantirilgan bo'lib, yuqorida qayd etilgan predmetlarning nazariy va amaliy jihatlari o'zida yaqqol ifoda etadi. Dasturda berilgan umumlashma xarakterdagi savollar mazkur yo'nalishdagi bakalavr talabalarning bilim darajasini, ko'nikma va malakalarini, ularning nazariy va amaliy qarashlarining muayyan darajada baholash imkoniyatini yuzaga chiqaradi.

Shulardan kelib chiqib, 5120100 - Filologiya va tilmarni o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi uchun tayyorlangan mazkur dasturda ko'rsatilgan mezonlar asosida bajarilgan deb hisoblayman.

Taqriri: Sh. Rashidov nomidagi SamDU O'zbek filshunosligi kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi O.S. Yusupova

**5120100 - Filologiya va tildan o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim
yo'nalishi bo'yicha bitiruvchilarning umumiy va ixtisoslik
fanlaridan umumiy davlat attestatsiyasi sinovi dasturi yuzasidan**

TAQRIZ

Mazkur dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009-yil 22-maydagi 160-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarning umumiy davlat attestatsiyasi to'g'risida"gi Nizomga ko'ra va Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil 14-avgustdagi 418-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan 5120100 - Filologiya va tildan o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishining malaka talabi va o'quv rejasiga asosida ishlab chiqilgan.

Dasturda 5120100 - Filologiya va tildan o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarning umumiy davlat attestatsiyasi sinovi uchun mo'ljallangan bir qator mutaxassislik - "Hozirgi o'zbek tili", "O'zbek tili tarixi", "O'zbek tili va adabiyoti o'qitish metodikasi", "Adabiyotshunoslik nazariyasi" va "O'zbek adabiyoti tarixi" kabi predmetlardan tuzilgan nazariy va amaliy savol va topshiriqlar o'rin olgan. Ular talabalarning shu fanlar yuzasidan olgan bilimlarini baholovchi mezon sifatida taqdim etilgan. Dasturda berilgan savollarni baholash mezonlari ham bugungi oliy ta'lim tizimidagi me'yoriy hujjatlar asosida ishlab chiqilgan.

Ushbu dasturda talabalarining mazkur predmetlar yuzasidan hosil qila oladigan tushunchalari, ular asosida nazariy va amaliy ma'lumotlarni bayon qilish imkoniyati, fan yuzasidan kela oladigan umumiy xulosalari, ularning mantiqiyliqi, izchilligi hamda ilmiy uslub talablariga javob bera oladigan mezonlari qamrab olingan. Shulardan kelib chiqib, 5120100 - Filologiya va tildan o'qitish: o'zbek tili kechki ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarning umumiy davlat attestatsiyasi sinovi uchun tuzilgan mazkur dastur belgilangan talablarga javob beradi.

Taqrirlashi:

Iluf

**Samarqand davlat chet tillar instituti
O'zbek tili, jurnalistika va kompyuter
lingvistikasi kafedrasi dotsenti,**

**Filologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD) D.Sh.Mamirova**

